

Rinze Ijbema - Ezechiël 37, 14.

Om te beginnen moet ik iets vertellen over de aanleiding voor deze preek. Omdat we Pasen achter ons hebben en hemelvaart en omdat we op weg zijn naar het vieren van Pinksteren volgende week, was ik op zoek naar een Bijbeltekst die iets zei over wat je allemaal kunt verwachten als de Geest ons leven binnenkomt. Nu wordt in de taal van de Bijbel, van het Oude Testament, één woord gebruikt voor Geest en voor wind en voor adem. Dat kun je je misschien wel voorstellen: wat is er onzichtbaar en krachtig en levend tegelijk? Adem, wind, geest. Zo kwam ik bij die wonderlijke profetie van Ezechiël terecht. Wonderlijk, want hier belooft God nogal wat. Een soort schepping 2.0, waarin de mens opnieuw de levensadem krijgt ingeblazen van God.

Er is nog een reden waarom me dit een mooie preektekst leek. Het is natuurlijk duidelijk dat Ezechiël bepaald niet staat te profeteren op een hoogtepunt van de geschiedenis. Het volk van God zit diep in de problemen: gedeporteerd naar een ver en vreemd land, vol heimwee en verdriet. En op het eerste gezicht lijkt de profeet dan te zeggen: 'Jullie denken dat je in de problemen zit omdat je niet meer in het beloofde land woont? Weet je, het probleem is nog veel groter. Het echte probleem is de dood. En ik ga zelfs dat probleem oplossen!' En ergens zocht ik daarin een brug naar vandaag.

Vandaag is er dopen. Dopen is een feest, een wonderlijk feest. We belijden met de doop dat het leven van onze kinderen in al z'n kwetsbaarheid is opgenomen in het leven van Christus. En juist bij de doop van vandaag is het goed om hardop te zeggen dat we weten hoe kwetsbaar ons leven is. Ik denk aan Nick Hartholt, die vorige maand gedoopt zou worden, maar toen naar het ziekenhuis moest. En het gaat de goede kant op, gelukkig, maar hij is er ook vandaag nog niet bij. Het is allemaal niet zo vanzelfsprekend. En van de ouders die hier staan: het is nog niet zo lang geleden dat we hier in de kerk hebben gebeden voor Wim, voor de behandeling van z'n kanker, en ook voor Noortje, voor die bedreigende epileptische aanvallen. We weten hoe kwetsbaar ons leven is.

Dan mag je bemoediging vinden in het woord van God. Als God zelf ons hoop en troost geeft, dan mag je dat met beide handen aannemen. En als dan de Bijbel spreekt van de adem van God, de Geest van het leven, die zelfs in de meest uitzichtloze situatie, zelfs oog in oog met de dood, in staat is om nieuw leven te geven – is dat niet een boodschap die je vandaag in je hart mag opnemen, een boodschap waaraan je je mag vasthouden?

Maar is dit wel de boodschap van Ezechiël? Wat wil de profeet precies meegeven? En eerlijk is eerlijk: toen ik zorgvuldiger naar dit hoofdstuk keek, was dat in eerste instantie toch een koude douche. Kort gezegd: de boodschap van Ezechiël is niet, dat de doden zullen opstaan door het nieuwe leven dat de Geest van God ze geeft. De boodschap van Ezechiël is, dat het volk van God terug mag naar het beloofde land. Dat hele visioen van die dode botten: het is geen visioen over ons in onze sterfelijke lichamen, maar een visioen over Israël in ballingschap. Daarom wordt dit hoofdstuk ook nergens in het Nieuwe Testament aangehaald, als het gaat over het opstaan van ons lichaam. Want daar gaat het niet over, die beschrijving is maar een symbool van Israëls terugkeer... Ik vond dat een tegenvaller, gewoon omdat ik op zoek was naar hoop en troost voor vandaag. Op dat moment had ik de keus: zoeken naar een andere Bijbeltekst voor de preek, of kijken wat de boodschap dan wel is. Ik heb voor het laatste gekozen – in de goede hoop dat ook de boodschap van Ezechiël de moeite waard kan zijn. Misschien zegt de Bijbel niet altijd wat ik verwacht. Maar misschien vertelt juist wat ik niet verwacht wel meer over God en mijzelf, dan alles wat ik zelf al had bedacht.

Ezechiël profeteert voor het volk van God in ballingschap. Ik wil je daarover iets meer vertellen, om verder te komen met het ontdekken van de boodschap van Ezechiël. Ik weet dat niet iedereen geschiedenis interessant vindt, maar dan vraag ik je toch even vol te houden. Deze geschiedenis vertelt je een paar wezenlijke dingen over de God, die jouw God wil zijn. En het eerste wat het zegt over die God, is dat Hij de God van de geschiedenis is. Hij heeft zich met huid en haar aan deze wereld verbonden, en Hij heeft zich door de geschiedenis heen bekend gemaakt. In het jaar duizend voor Christus kwam dat tot een voorlopig hoogtepunt, in de tijd van koning David. Aan hem kon je zien wat Gods bedoeling was. In zijn tijd kon je zien hoe een koninkrijk van God er uit moest zien. En dat was nog maar het begin: de stad van God (Jeruzalem) moest nog echt de stad van God worden, met een tempel. En ook de vrede die bij het Rijk van God hoort, moest nog bevochten worden. Het punt is: dit was een gave tijd. Dit was een tijd van zegen. Je zou haast zeggen: de hele schepping kijkt vol verlangen uit, naar al het moois dat God door deze koning en in dit koninkrijk gaat doen.

Het experiment heeft vijf eeuwen geduurd, maar een succes is het nooit geworden. Na vijfhonderd jaar van vallen en opstaan, maar vooral veel vallen, is het voorbij. God trekt zijn handen terug van het project Israël. Tegen zoveel wantrouwen en laksheid en zonde kan zelf God niet op. Hoe dat is geweest voor Israël, kun je lezen in de Klaagliederen van Jeremia. Hoe dat is geweest voor God, lees je onder andere in de profetieën van Hosea. Daar zegt God: 'Toen Israël nog een kind was, had ik het lief: uit Egypte heb ik mijn zoon weggeroepen. Hoe harder ze geroepen werden, hoe meer

ze hun eigen weg gingen. Ze brachten offers aan Baäls en brandden wierook voor godenbeelden – terwijl ik het toch was die Efraïm leerde lopen en hem op mijn arm nam. Maar zij beseften niet dat ik hen verzorgde. [...] Zouden zij niet naar Egypte terugkeren, zou Assyrië niet over hen heersen, nu zij weigeren naar mij terug te keren?’

En precies dat is de ellende hier: dat de Heer zijn handen terug dreigt te trekken. Alle eeuwen door had de Heer een lijntje open gehouden, met Adam en Eva, met Noach, met Abraham, met David. Maar tegen zoveel ondankbaarheid en zoveel gebrek aan besef wie je God is kan God niet op. Dat is het probleem, dat Ezechiël ziet in zijn visioen. Het slagveld dat Ezechiël te zien krijgt is een beeld van de wanhopige toestand van het volk van God. Is er werkelijk geen uitweg meer? ‘Heer, mijn God, dat weet U alleen,’ zegt Ezechiël. Opnieuw, in de woorden van Hosea: ‘Ach Efraïm, hoe zou ik je ooit kunnen prijsgeven? Hoe zou ik je kunnen uitleveren, Israël? [...] Mijn hart wordt verscheurd, door barmhartigheid wordt ik bewogen. Ik zal mijn toorn laten varen en Efraïm niet opnieuw te gronde richten. Want God ben ik, en geen mens, ik ben in jullie midden, ik ben heilig, ik zal niet meer in woede ontsteken.’ De boodschap is: God kiest voor genade. Dat kun je vergelijken met: dat je dood was en weer leeft. Dat is de boodschap van Ezechiël.

Maar wat moeten wij daar dan mee? Als de boodschap is: Gods Geest zal Gods volk uit Babel terugbrengen naar Jeruzalem, uit ballingschap terug naar het beloofde land – ja, dus? Weet je, ergens denk ik dat als de boodschap van Ezechiël is: Gods volk komt thuis uit ballingschap, en niet: de Geest zal ons na de dood nieuw leven geven – ergens denk ik dat die eerste boodschap minstens zo veelzeggend is. Het is sowieso goed om je te realiseren dat de Bijbel lange tijd vrij terughoudend is over wat precies de toekomstverwachting van gelovigen moet zijn. Dat er hoop is voorbij de dood, voor mensen die zich in hun leven aan God toevertrouwd, dat kom je wel tegen. Een voorbeeld is Psalm 16, die we net zongen. ‘U wijst mij de weg naar het leven: overvloedige vreugde in uw nabijheid, voor altijd een lieflijke plek aan uw zijde.’ Je kunt ook denken aan Psalm 73: ‘Maar nu weet ik mij altijd bij u, u houdt mij aan de hand en leidt mij volgens uw plan. Dan neemt u mij weg, met eer bekleed.’ Kortom: de God van Abraham, Isaak en Jakob is een God van levenden en niet van doden, want voor Hem leven zij allen. Er is een perspectief, maar het is vrij open.

Maar daarmee valt het licht des te meer op wat God doet bij ons leven. Dat is iets wat je meekrijgt bij Ezechiël en in het hele Oude Testament. En wanneer met de komst van Jezus de dingen op hun plek vallen en we de ontwijfelbare zekerheid krijgen dat het uitloopt op, inderdaad, het werkelijk opstaan uit de dood, dan is kun je nog op twee manieren de fout ingaan door Ezechiël en

de andere profeten van vroeger te vergeten. De eerste manier is, dat je de redding door Jezus vergeestelijkt. Die fout kun je zomaar maken. Als het niet langer gaat om het beloofde land en de stad Jeruzalem en de tempel daar middenin, maar als het gaat om zonde en vergeving – je kunt zomaar denken dat de aarde en onze woonplaatsen en ons dienen van God zeg maar vervluchtigd in iets wat alleen maar je ziel zou raken en vooral ver naar de toekomst verschuift. Maar God laat het werk van zijn handen niet los. De tweede fout is, dat je weliswaar vasthoudt aan het Gods trouw aan deze aarde, maar evengoed alles wat Hij om Jezus' wil zal doen naar de toekomst verschuift. Het klopt dat Hij in de toekomst deze wereld van ons met ons daarop zal herstellen. Maar God is met huid en haar aan onze geschiedenis verbonden.

Ezechiël mag in een visioen het eind van de ballingschap van het volk van God voorzien. God blijft trouw, aan zichzelf, aan zijn belofte, aan zijn volk, aan jou. Maar wat betekent dat dan voor jou? Zal Hij dus, parallel aan zijn herstel van Israël in het beloofde land, ook jouw leven vandaag herstellen en blijven herstellen? De werkelijkheid leert wel anders. Tegenover iedereen die, God zij dank, van een ziekte hersteld, staat iemand die dat niet doet. Tegenover iedereen die, God zij dank, werk vindt en eten en drinken, staat een slachtoffer van hongersnood met lege handen. Als mijn boodschap, op grond van Ezechiël, zou zijn: maak je niet druk om de dag van vandaag, want de dag van morgen zal God je zegenen met overvloed – het zou niet aansluiten bij de werkelijkheid. Er zijn evangelisten die het beweren: geloof en wordt rijk, geloof en wordt gezond, geloof en wordt gelukkig. Maar zo werkt het simpelweg niet. Hoe zit het dan wel, met het concreet herkennen van Gods trouw aan ons, in deze wereld, in ons leven vandaag?

Het punt lijkt me hier dat die ballingschap niet op zichzelf staat. Onder die dagelijks ervaren ellende zit iets diepers, een dieper probleem. Dat diepere probleem is vervreemding van God. Het is één ding dat je heimwee hebt naar het land waar je woonde en naar het huis dat je kwijt bent. Het is iets anders dat je doorhebt wat daaronder aan de hand is. Je ballingschap bewijst dat je God kwijt bent. En hoe los je dat probleem op? Het hele punt van de geschiedenis van Israël is dat het langzaam maar zeker duidelijk wordt dat wij, dat mensen niet in staat zijn God vast te houden – zie de vijfhonderd jaar vanaf David tot de ballingschap. Wij zijn daarom levend dood. Ik weet dat die woorden in het doopformulier vragen oproepen en weerstand: dat zelfs onze kinderen in zonde ontvangen en geboren worden en daarom aan allerlei ellende onderworpen zijn. Ik denk ook dat het anders gezegd kan worden. Maar dat het er staat is omdat we de les van de geschiedenis hebben geleerd: als het aan ons ligt, zijn we van God los.

Maar dit is de boodschap van Ezechiël: als het aan God ligt, zijn we dat niet. God van zijn kant zal steeds opnieuw ons komen opzoeken, vandaag, om te zorgen dat wij aan Hem verbonden blijven. Daarom: terugkeer uit ballingschap. Daarom: de komst van Jezus Christus. Hij was God en werd mens. Dat was al wonderlijk: met huid en haar aan ons verbonden. Maar toen was Hij bereid ons vervreemd zijn van God op zich te nemen. Dat was nog wonderlijker. Maar aan Hem kun je zien dat Ezechiël gelijk had: God doet er alles aan om de band te herstellen. Alles. Als het aan God ligt, komt er een eind aan alle vervreemding, alle ballingschap, alle ellende. Als het aan God ligt – maar weet je wat? Het ligt aan God. Hij neemt het op zich.

Maar hoe concreet is dat nu vandaag? Twee dingen. 1. Elke keer als het leven niet goed is, moet je ermee naar God. Elke keer als het leven niet goed is, moet je ermee naar God. Israël in ballingschap, jij met je haperende gezondheid, jij als je onrecht wordt aangedaan, als je relaties kapot gaan: ga ermee naar God. Wat God ermee doet kan verschillen. Israël heeft moeten leren dat die hele ballingschap een straf was – dat kan dus ook. Job heeft moeten leren dat zijn lijden een duivelse beproeving was – dat kan dus ook. Maar wij mogen God de vraag stellen: ‘Heer, is dit werkelijk wat U bedoelt?’ Je mag vasthouden aan God, dat Hij het goede met ons voorheeft, vandaag al. Laat alles wat er vandaag mis is je niet van God en zijn liefde vervreemden.

2. Geef God de tijd. Even terug naar Ezechiël: het visioen dat hij zag ging over het hele concrete herstel van Israël: ze zouden weer thuiskomen in het beloofde land. Maar daar is wel een generatie over heen gegaan. Ook dat is iets om van het Oude Testament te leren. Zij geloofden dat God aan het werk is in deze wereld, in onze geschiedenis. Ze vertrouwden er op, dat Hij dat ook na hun dood zou doen, ook al hadden ze daar voor zichzelf niet een heel concreet plaatje bij. Maar voor hen was het ook goed, als hun kinderen het zouden meemaken. Dat was goed genoeg voor Abraham, het was goed genoeg voor David, het was goed genoeg voor de ballingen. Maar dan ziet het plaatje er zo uit: we kennen God als iemand die vandaag op ons betrokken is en het goede voor ons zoekt. Maar ook als ik dat nu nog niet te zien krijg, dan hoop ik nog dat een volgende generatie het zal beleven. En dan kies ik er voor om vandaag in ballingschap en ziekte en verdriet te getuigen van dat ik blijf hopen op God, die zich zal laten zien, en dat ik die hoop doorgeef aan wie ik maar kan.

En inderdaad: dan kan het zijn dat het herstel van alle dingen pas komt, wanneer de Heer terugkomt. De opstanding van de doden was bij Ezechiël alleen maar een visioen, een symbool van de werkelijke redding van Israël uit ballingschap. Reden genoeg om te blijven bidden om Gods ingrijpen in ons leven, zoals het nu is, en te blijven hopen, dat Hij het kan, en te blijven danken, elke keer dat Hij het op wat voor manier dan ook doet. Maar eigenlijk wordt het alleen maar mooier dat

wat voor Ezechiël een visioen was, een symbool, precies de werkelijke plannen van God blijkt te beschrijven. Maar dat is een andere preek waard – bij voorbeeld met Pinksteren. God vindt dit leven van je zo waardevol, dat Hij het gaat herstellen. Let maar op, wat Hij nu al doet. Maar ook als je het nu nog niet ziet: Hij gaat het herstellen. Desnoods in de eeuwigheid.

Amen.